



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

**Trestná činnost mládeže, její vývojové
trendy a možnosti prevence**

Autor práce: Jaroslava Netušilová

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.**

Studijní obor: Sociální pedagogika

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma Trestná činnost mládeže, její vývojové trendy a možnosti prevence vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4. dubna 2016

Jaroslava Netušilová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D., za jeho přátelský přístup, odborné vedení a připomínky, které mi pomohly tuto bakalářskou práci vypracovat.

Bibliografický záznam

NETUŠILOVÁ, Jaroslava. *Trestná činnost mládeže, její vývojové trendy a možnosti prevence*: Bakalářská práce

České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky a psychologie, 2016

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá trestnou činností mládeže. Zejména se zaměřuje na vývojové trendy trestné činnosti mládeže a na preventivní aktivity realizované v Jihočeském kraji.

Cílem teoretické části práce je vymezení klíčových pojmů a všeobecné seznámení s touto konkrétní oblastí delikvence.

Praktická část pomocí statistických údajů analyzuje konkrétní trestnou činnost mládeže a její aktuální trendy a mapuje existující preventivní aktivity státu, s podrobnějším zaměřením na Jihočeský kraj.

Pomocí dotazníkového výzkumu provedeného se studenty se pokusím zjistit, zda, v jakém rozsahu a jakým způsobem se respondenti s preventivními aktivitami setkali.

Pokusím se také potvrdit předpoklad, že „preventivní aktivity státu aktuálně a v plném rozsahu reagují na aktuální trestnou činnost mládeže, specificky v Jihočeském kraji“.

Klíčová slova: Mladiství, delikvence, kriminalita, prevence, příčiny, tresty

Abstract

This bachelor thesis deals with youth crime. It mainly focuses on trends in juvenile crime and prevention activities carried out in the South Bohemian Region.

The theoretical part of the work tries to define key terms and bring a general introduction to this specific area of delinquency.

The practical part uses statistical data to analyse the specific crime of youth and its current trends and charts the existing preventive activities of the state, with a detailed focus on the South Bohemian Region.

Using a questionnaire survey conducted with students, I try to determine whether, to what extent and how the respondents met with preventive activities.

I will also try to confirm the assumption that "preventive activities of the state currently and fully respond to the current criminal activity of youth, specifically in the South Bohemian Region".

Keywords: Juvenile, delinquency, crime, prevention, causes, penalties

OBSAH

Úvod.....	9
I. Teoretická část.....	11
1 Vymezení základních pojmů	12
1.1 Predelikventní chování.....	12
1.2 Delikventní chování	12
1.3 Disociální chování.....	13
1.4 Asociální chování.....	13
1.5 Antisociální chování.....	13
2 Věková hranice a hranice trestní odpovědnosti	15
2.1 Typické znaky mladistvých delikventů.....	16
2.2 Nejčastější typy deliktů páchaných mladistvými.....	16
3 Příčiny delikventního chování mladistvých.....	18
3.1 Vnitřní příčiny delikventního chování	18
3.2 Vnější příčiny delikventního chování	19
4 Trestně právní problematika delikvence mládeže	22
4.1 Výchovná opatření	22
4.2 Ochranná opatření	23
4.3 Trestní opatření	24
5 Prevence kriminality	26
5.1 Oblasti prevence kriminality	26
5.2 Stupně prevence kriminality	27
5.3 Organizace prevence kriminality	28
5.4 Preventivní aktivity	28

II. Praktická část	32
6 Metodologie výzkumu	33
7 Jihočeský kraj	34
8 Analýza trestné činnosti mládeže v Jihočeském kraji	35
8.1 Celková kriminalita v České republice v letech 2010–2015.....	35
8.2 Celková kriminalita v Jihočeském kraji v letech – 2010–2015	36
9 Preventivní aktivity státu a státních organizací	40
10 Výzkum mezi studenty základních a středních škol.....	46
10.1 Charakteristika výzkumného prostředí.....	46
10.2 Výsledky šetření a jejich interpretace.....	47
Závěr	50
Seznam použité literatury, zákonů, zdrojů.....	52
Seznam tabulek	54
Přílohy.....	55

Úvod

Téma své bakalářské práce „Trestná činnost mládeže, její vývojové trendy a možnosti prevence“ jsem si zvolila zcela záměrně, a to nejen proto, že právě tuto problematiku považuji za velice důležité téma dnešní doby, ale taktéž a zejména proto, že již dvacet let pracuji u Policie České republiky, a tudíž, zcela logicky, mám k této oblasti velmi blízko.

Ve svém zaměstnání se velice často setkávám s různými případy, kde jsou právě mládež a teenageři hlavními aktéry.

Troufám si konstatovat, že s delikventním či kriminálním chováním se v dnešní době setkal každý z nás, buď jako přímý účastník, anebo jen z doslechu. Bezpochyby jde o jednání, které je vysoce negativní a společnost zatěžuje. Alarmující je výzkumy podložený fakt, že delikventní chování u dětí a mládeže roste a stupňuje se brutalita. Zvláště zneklidňujícím činitelem je pak snižující se věk prvopachatelů. Výjimkou nejsou případy napadení osoby skupinkou dětí či mladistvých, včetně fyzických útoků. Smutnou skutečností bývá, že samotný akt je pro takového pachatele velice často pouhým zpestřením života, vzrušením či útekem od každodenní reality. Doprovodným jevem bývá absence citů, lhostejnost ke způsobené bolesti, ale i všeobecné tolerování následků vyvolaných takovým jednáním.

V této souvislosti se na veřejnosti objevují hlasy, které požadují snížení věkové hranice trestní odpovědnosti a zpřísnění represivních opatření. Současně s tímto by ale měla zaznít otázka, proč se právě toto děje a co vede zejména mladé lidi k takovému počínání. Odpověď není jednoduchá, ale i já se budu touto prací snažit zjistit a pochopit, co vede právě tak mladé jedince k tomu, že si dobrovolně kazí život hned na jeho počátku; zda existují nějaké znaky společné pro toto jednání, ale taktéž příčiny, které by byly spouštěčem těchto negativních jevů. Jsem přesvědčena, že právě tyto otázky si zaslouží velkou pozornost, a cílem by mělo být zjištění, zda společnost nabízí preventivní aktivity, a pokud ano, pak zda jsou řádně cílené, zda reagují na aktuální protispolečenské jednání a zda jsou realizovány tak, jak stát deklaruje.

V úvodu teoretické části budu definovat jednotlivé pojmy. Budu se zabývat podstatou delikventního chování a sledovat věkové hranice, kdy jedinci přestávají být dětmi, stávají se mladistvými, a kdy překračují hranice dospělosti, zejména z pohledu právního řádu. Největší pozornost bude věnována druhům delikventního chování. Budou popsány příčiny,

nejčastější typy deliktů páchaných mladistvými, a to vše především v souvislosti s věkem a psychickou vyspělostí pachatele.

V další části se budu věnovat prevenci kriminality. Prevenci vnímám jako proces systematického působení a považuji ji za prioritu. Budu se věnovat možným preventivním opatřením a prevenci aplikované v České republice.

Zabývat se budu taktéž vývojem kriminality od roku 2010. Především policejní statistiky mi daly odpověď na otázky po aktuální trestné činnosti mládeže a jejích změnách.

Praktická část práce bude zpracována na základě výsledků dotazníkového šetření. Respondenty byli žáci základních škol, studenti gymnázií, středních odborných škol a středních odborných učilišť v Českých Budějovicích. V praktické části jsem zjišťovala, jak sama mládež vnímá problematiku delikvence, jaké protiprávní jednání vnímá nejčastěji či nejzásadněji a jaký zaujímá postoj k preventivním aktivitám.

I. Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Predelikventní chování

Predelikventní chování je takové chování, ze kterého se s nejvyšší pravděpodobností vyvine chování kriminální. Jedná se zejména o útěky z domova, záškoláctví nebo agresivní napadání spolužáků. Pojem predelikventní chování je charakteristický pro rizikové chování dětí, v souvislosti s kriminalitou dospělých se neužívá (Matoušek, 2008).

Procházka (2012) odkazuje na Heřmanskou, která v rámci této problematiky rozlišuje dva pojmy. Pojem predelikvence a delikvence. Predelikvence zahrnuje činy, které mají asociální a antisociální charakter různé závažné společenské nebezpečnosti a vyskytují se u jedinců do 15 let. Delikvence je vymezena jako právní pojem a delikventní činy jako činy určené trestním zákonem u trestně odpovědných jedinců.

1.2 Delikventní chování

Úvodem se pokusím vysvětlit pojmy, se kterými se budeme v celé bakalářské práci setkávat. Delikventní chování úzce souvisí s normativním řádem, protože delikvence je porušování určitých norem.

Definice pojmu **delikvence** se objevuje v řadě odborných publikací. Výstižný je výklad Novotného (2006), který vychází z latinského výrazu *delinquere*, což znamená *provinit se*. Naproti tomu pojem *kriminalita* je vyhrazen pro závažnější proviňování, tj. pro trestné činy, a to především u dospělých osob.

Procházka ve své knize *Sociální pedagogika* (2012) definuje pojem kriminalita jako souhrn trestných činů spáchaných úmyslně nebo z nedbalosti trestně odpovědnými jedinci na určitém místě za určité období. Pojem delikvence znamená porušovat právo nebo zákon, je tedy širším pojmem než kriminalita. „*Oproti kriminalitě se do delikvence zahrnují osoby trestně nezodpovědné, tzn. osoby mladší patnácti let a osoby zbavené trestní odpovědnosti pro nepřičetnost*“ (Procházka, 2012, s. 167).

Dá se říci, že **delikvence** je širší pojem než **kriminalita**, protože se jedná o činnost, která neporušuje jen právní normy, ale i normy společenské. Právě dle závažnosti činu je toto chování hodnoceno jako disociální, asociální, nebo antisociální.

1.3 Disociální chování

Nepřiměřené, nespolečenské chování, jehož projevy jsou krátkodobé, typické pro určité věkové období. Odehrává se především na úrovni rodiny a školy. Dá se zvládnout přiměřenými pedagogickými postupy. Jde o chování, které je na hranici normy a neškodí okolí. Patří sem neposlušnost, vzdorovitost, negativismus, lži, kázeňské přestupky proti školnímu řádu a podobně. Často se jedná o projevy chování typické pro dané vývojové období nebo o průvodní jev jiného primárního postižení (LMD, neuróza apod.) Jde o chování přechodné, které vymizí samo.

1.4 Asociální chování

Patologické chování, které je v rozporu s morálkou a sociálními normami dané společnosti. Takový jedinec se chová v rozporu se společenskou morálkou, zásadně se odklání od zažitého společensky přijatelného průměru, má problémy se sociálním cítěním. Patří sem záškoláctví, alkoholismus, toxikomanie, demonstrativní sebepoškozování, tabakismus, gamblerství apod. Náprava jedince vyžaduje speciálně pedagogický přístup na úrovni poradenské, popř. ústavní péče ve speciálních výchovných zařízeních. Příčiny, které vyvolávají asociální vývoj, jsou četné a mohou být vnější nebo vnitřní, přičemž se často spojují.

1.5 Antisociální chování

Antisociální chování je definováno jako chování, které kromě morálních a sociálních norem porušuje i normy právní. Toto chování už nepoškozuje jen jedince, ale i jeho okolí. Často navazuje na chování asociální. Při takovémto jednání dochází k porušení zákonů daných společností. Patří sem krádeže, vandalismus, loupeže, sexuální delikty, zabití, vraždy, terorismus, organizovaný zločin, rasismus a trestná činnost, která souvisí s toxikomanií. Náprava jedince se uskutečňuje prostřednictvím ústavní péče (školská zařízení nebo vězení).

Ve většině případů spatřujeme nápravu v použití vhodných výchovných prostředků.,,*Jeden z nejvýznamnějších klíčů k odstranění závad v chování je v ovládnutí motivačních procesů*

děti, ovlivňování jejich hodnotového systému a v tréninku společensky žádoucích forem uspokojování potřeb“ (Kohoutek 2002, s. 297).

2 Věková hranice a hranice trestní odpovědnosti

Je obtížné stanovit, kdy je jedinec dítětem, a kdy je již schopen přijímat za své chování plnou odpovědnost. Odlišné hranice jsou v oblasti sociální a v rovině občanskoprávní a trestněprávní.

Podle *Úmluvy o právech dítěte*, která byla u nás ratifikována v roce 1990, se dítětem rozumí osoba, která nedosáhla osmnáctého roku věku, pokud nedosáhla zletilosti dříve. Podle občanského zákoníku (§ 8, odst. 2) se zletilosti nabývá dovršením osmnáctého roku. Pro účely této práce bude relevantní dělení, které se používá v rovině trestněprávní. Právní rámec udává zákon č. 218/2003Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví:

- **mládeží** jsou děti mladší patnácti let a mladiství (§2, písm. b),
- **dítětem mladším patnácti let** je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku (§ 2, písm. c),
- **mladistvým** je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku (§ 2, písm. d).

Pro účely stanovení trestní odpovědnosti mladistvých je při spáchání trestného činu vedle věkové hranice důležitá také „*rozumová a mravní vyspělost jedince, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání*“ (zákon č. 218/2003Sb., § 5, odst. 1). Pokud nedisponuje dostatečnou rozumovou a mravní vyspělostí, použije se obdobně postupů a opatření jako u dětí mladších patnácti let. Při stanovení viny a výše trestu se mimo termínů dítě a mladistvý setkáváme také s pojmy osoba mladší patnácti let, osoba mladší osmnácti let a osoba blízká věku mladistvého, kdy se za osobu blízkou věku mladistvého považuje osoba, která má více jak osmnáct let, ale ne více než dvacet let.

Hranice trestní odpovědnosti je v ČR patnáct let, ale plně trestně odpovědným se člověk stává dovršením osmnáctého roku věku.

2.1 Typické znaky mladistvých delikventů

Delikventní chování se začíná projevovat v pubertě. Dochází k prvním konfliktům a mladistvý se stává nezvladatelným. Nerespektuje pravidla ani sociální normy, objevují se drobné krádeže, poškozování cizí věci nebo výtržnictví.

Matoušek (2011) rozlišuje dva typy pachatelů:

- recidivista, chronický pachatel,
- mladistvý delikvent.

Mezi znaky, které rozlišují chronického pachatele a mladistvého delikventa, patří hlavně věk. Chronický pachatel je jedinec problematický a má těžko ovladatelné chování.

Matoušek (2011) ve své knize uvádí, že existuje několik znaků, které se u těchto osob zkoumají. Patří sem impulzivita, sebehodnocení, komunikace a řešení konfliktů. Většina delikventů si sama sebe neváží a myslí si, že nemají žádnou hodnotu. Osoba, která se dopouští trestné činnosti, má narušenou morálku a nízkou schopnost vnímat význam lidského chování. Konflikty řeší impulzivně, emočně a agresivně.

2.2 Nejčastější typy deliktů páchaných mladistvými

Typy deliktů se dělí do čtyř kategorií:

- majetková trestná činnost,
- násilná trestná činnost,
- mravnostní trestná činnost,
- ostatní trestná činnost.

Trestné činnosti, kterých se dopouštějí děti a mladiství, se liší od kriminality páchané dospělými osobami. Tento fakt souvisí s psychickým a somatickým vývojem pachatele. K trestné činnosti mládeže dochází ve skupině, impulsem bývá alkohol či návyková látka.

Při výběru objektu trestné činnosti je důležitý systém hodnot mladistvých. Ti často odcizují věci, které v danou chvíli potřebují (např. automobily, cigarety, alkohol, oblečení). Zisk si dělí ve skupině, peníze utrací společně (Zoubková, Moulisová 2004).

Majetková trestná činnost

Nejčastější trestné činy, které děti a mladiství páchají, jsou krádeže. Jedná se o krádeže prosté, krádeže motorových vozidel, vloupání do objektů, vloupání do obchodů, restaurací, kiosků, vloupání do bytů, do chat a krádeže jízdních kol (Zoubková a kol., 2011).

Násilná trestná činnost

V oblasti násilné trestné činnosti se mladiství dopouštějí loupeže, úmyslného ublížení na zdraví, vydírání a šikany. V těchto případech je úmyslně použito fyzické násilí vůči jiné osobě. Do násilné kriminality řadíme také vandalismus. Jedná se o neúčelné ničení kulturních hodnot či poškozování předmětů, které náleží společnosti, přičemž pachatelé toto chování nepřinášejí žádné materiální obohacení, pouze potěšení (Zoubková a kol., 2011).

Mravnostní trestná činnost

Jedná se o skupinu trestných činů, jejímž obsahem je protiprávní zasahování do svobodného rozhodování o pohlavním styku, mravního a tělesného vývoje. Mravnostní trestná činnost je pohlavní zneužívání a znásilnění (Zoubková a kol., 2011).

Ostatní trestná činnost

Tato oblast je spojována s drogovou problematikou, neoprávněnou výrobou a držetím psychotropních látek a se šířením toxikomanie (Zoubková a kol., 2011).

3 Příčiny delikventního chování mladistvých

Výzkumy kriminologie a zkušenosti pracovníků zabývajících se delikvencí mladistvých (např. policisté, sociální pracovníci, soudci a státní zástupci) tvrdí, že osoby, které páchají trestnou činnost, mají společnou sociální charakteristiku, jež předurčuje jejich asociální vývoj. K typickým rysům delikventa patří nefunkční rodina, změna opatrovnických vztahů v dětství a dospívání (např. umístění do ústavní výchovné péče), poruchy chování, problémy ve škole, volný čas trávený převážně s vrstevníky, generační úpadek, nízký sociální status rodiny, sociální a kulturní vyloučení jedince, snížený intelekt, závislost na drogách a alkoholu, gamblerství, rasismus a extrémistické postoje.

3.1 Vnitřní příčiny delikventního chování

Vnitřní příčiny jsou spojeny přímo s osobou pachatele. Počátky delikventního chování jsou zakořeněny v jeho dispozicích, jedná se především o zděděné a vrozené vlastnosti jedince, v jeho fyzické a psychické konstituci a v jeho raném vývoji.

V literatuře se nejčastěji setkáváme s následující kategorizací:

- biologické faktory (pohlaví, genetické dispozice),
- psychologické faktory (vrozené osobnostní dispozice, poruchy chování, snížená úroveň rozumových schopností).

Významným biologickým faktorem je příslušnost k pohlaví. Delikventního chování se mnohem častěji dopouštějí muži než ženy. Důvodem může být větší tendence k agresivitě u mužů vzhledem k mužskému pohlavnímu hormonu testosteronu, který působí na fungování mozku, ale utváří i tělo (Fischer, Škoda 2008).

Podle Matouška a Kroftové (2003) se delikventního chování častěji dopouštějí osoby, které mají sníženou úroveň rozumových schopností. To ale neznamená, že každé dítě se sníženou intelektuální výbavou by se muselo stát delikventem.

V souvislosti s příčinami delikventního chování se také hovoří o syndromu hyperaktivity (dříve lehká mozková dysfunkce), kdy sledovanými rysy jsou impulzivita, agresivita, záchvaty vzteku a snížené sebehodnocení. Jedinci, kteří jsou takto postiženi, reagují na

nejrůznější sociální podněty nepřiměřeně a v dospívání mají velké problémy se adaptovat ve společenském prostředí, proto může jejich chování vyústit v delikvenci (Matoušek, Kroftová 2003).

3.2 Vnější příčiny delikventního chování

Vnější příčiny spočívají v oblasti sociální. Tato skupina příčin souvisí se sociálním prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá a ve kterém žije.

V procesu socializace hrají stěžejní roli, zejména:

- rodina,
- škola,
- skupina vrstevníků,
- média.

Rodina

Rodina je základem lidské společnosti a nejvýznamnějším prostředím, ve kterém si jedinec vytváří vzorce chování. Funguje jako primární společenská skupina osob s příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou zodpovědní za péči a výchovu dětí. Smyslem rodiny je výchova dítěte.

Rodiče často selhávají v rovině vytváření zábran proti antisociálnímu jednání, případně je oslabují stylem výchovy a trestáním – jednou je trest příliš tvrdý, podruhé není za stejné chování trest žádný. Dítě se naučí lhát, předstírat a manipulovat, jen aby trestu uniklo.

S delikvencí souvisí také dohled rodičů. Delikventní děti často tráví čas mimo rodinu, aniž rodiče vědí, co dítě ve volném čase dělá, kde se pohybuje a s kým svůj volný čas tráví.

Procházka (2012) uvádí, že mezi faktory ovlivňující rodinné prostředí patří momenty vztahové (struktura rodiny, její úplnost, nebo neúplnost, přítomnost sourozenců, prarodičů, komunikace v rodině, výchovný styl v rodině), faktory materiální a sociálně-kulturní vzdělanost.

Velmi důležitou roli v delikventním chování jedince hraje také socioekonomické postavení rodiny. V rodinách trpících nedostatkem finančních prostředků se mohou děti častěji dopouštět krádeží, aby si zajistily stejný životní standard, jaký mají jejich vrstevníci. Na druhé straně se ovšem mohou delikventního chování dopouštět i děti, které mají finančních prostředků dostatek. Tyto děti se mohou nudit, a proto hledají rozptýlení (Novotný, Zapletal 2004).

Škola

Socializačním činitelem je bezesporu škola. Dítě zde tráví většinu dne, učí se, jak se má chovat ve formální a neformální skupině, utváří si také názor na ostatní lidi i společnost. V důsledku toho se od některých rolí odvrací nebo se s určitými vzory ztotožňuje (Kvapilová 2000).

Děti z rodin, kde nejsou řádně připraveny do školy a vhodně vychovány, se mohou od ostatních lišit. Jedná se o nedostatečné hygienické návyky, netolerantní přístup k ostatním, sociální nezralost a velkou nekázeň. Může pak často docházet k tomu, že učitelé takové chování trestají, dítě je vytěsněno na okraj, a mnohdy dokonce vyřazeno z kolektivu.

Skupiny vrstevníků

Skupina vrstevníků je v období dospívání pro teenagery mnohdy důležitější než rodina, hlavně pokud se v rodině nedostává opory. Skupina dotyčné přijme, ale vyžaduje určitou konformitu, jež nabývá různých podob, jakou jsou např. úprava zevnějšku, uctívání symbolů, určitý postoj ke společnosti či přijetí určitého chování, které může být i delikventní.

Příčinou páchaní trestné činnosti může být také nevhodné využívání volného času, v zařízeních, jako jsou diskotéky, restaurace a herny. Tento způsob trávení času je finančně náročný, a proto si členové party začínají obstarávat finanční prostředky drobnými krádežemi. K delikventnímu jednání tyto party přivádí také nuda, jako důsledek špatně využitého volného času (Matoušek, Kroftová 2003).

Média

Média jsou vedle rodiny a školy v současnosti nejvýznamnějším faktorem, který přispívá k formování dětí. Vliv elektronických médií na děti je obrovský. To si uvědomují nejen rodiče a učitelé, ale také instituce a organizace, které se věnují volnočasovým aktivitám dětí, pomoci ohroženým a znevýhodněným dětem či ochraně dětí před možnými riziky a negativními dopady médií, ať již televizního vysílání, internetu, nebo jiných forem mediální komunikace.

Média mají na sociálním vývoji dnešních dětí a mladistvých zásadní podíl. Téměř většina rodin má televizor, který děti sledují nejvíce; dále počítač, kde hrají počítačové hry, jež jsou dnes nejoblíbenějším fenoménem. Vyskytuje se v nich ovšem násilí a agresivní projevy. Dítě nedokáže rozeznat hranice mezi realitou a virtuálním světem. Mladí a nevyzrálí jedinci získávají zkreslený obraz o realitě a často nabývají dojmu, že v případě toho, co vidí ve hře, jde o normální chování (Vágnerová 2004).

4 Trestně právní problematika delikvence mládeže

Kriminalitě je lepší předcházet, jinak se trest stává nevyhnutelným. Pro mladistvé je vždy používáno jiné měřítko trestů než pro dospělé. U osob, které dosud žádný trestný čin nezpůsobily, je velká pravděpodobnost, že je zde šance k převýchově a přijetí řádných společenských norem, pokud se dotyčný dostane do správného výchovného systému. Čím je člověk mladší, tím je formovatelnější a práce s ním přinese pozitivnější výsledky.

Pokud soud shledá mladistvého vinným, neukládá tresty, ale tzv. opatření, jak je uvedeno v zákoně č. 218/2003, § 2, písm. e. Tato se dle zákona dělí na :

- výchovná opatření,
- ochranná opatření,
- trestní opatření.

4.1 Výchovná opatření

Výchovnými opatřeními jsou pochvaly nebo jiná ocenění a kázeňská opatření. Kázeňská opatření mohou být vyloučení žáků nebo studentů ze školy. Pochvaly, jiná ocenění a kázeňská opatření může uložit ředitel školy nebo třídní učitel. Ředitel školy může také v případě závažného porušení školního řádu žáka nebo studenta podmíněně vyloučit. Výchovná opatření může soud pro mládež uložit, pokud upustil od trestního opatření nebo od podmíněného trestního opatření, nejdéle však na dobu tří let. Výchovné opatření má formu dohledu probačního úředníka, probačního programu, výchovné povinnosti, výchovného omezení či napomenutí s výstrahou. Výchovné opatření má usměrnit způsob života mladistvého a zajistit jeho výchovu.

Dohled probačního úředníka

Jedná se o pravidelné sledování chování mladistvého v rodině a sledování způsobu působení rodičů na výchovu. Dále probační úředník dohlíží na chování mladistvého ve společnosti, odborně ho vede a pomáhá mu, aby se v budoucnu co nejlépe zařadil do života.

Probační program

Jedná se o program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutického vzdělávání, doškolovací a rekvalifikační program. Vede mladistvého k tomu, aby se vyhnul chování, které je v rozporu se zákonem. Probační program schvaluje ministr spravedlnosti a je zapsán do seznamu probačních programů.

Výchovná povinnost

Soud může mladistvému uložit výchovnou povinnost. Tímto se rozumí povinnost mladistvého, aby bydlel s rodičem nebo s dospělým, který je za jeho výchovu odpovědný.

Výchovné omezení

Výchovné omezení se týká zejména určitých akcí, které mladistvý nesmí navštěvovat, nebo se jedná o to, že se nesmí stýkat s určitými osobami, zdržovat se na určitém místě, užívat návykové látky, účastnit se hazardních her, sázek a hraní na výherních automatech. Toto omezení nesmí narušit přípravu na budoucí povolání.

Napomenutí s výstrahou

V tomto případě se jedná o to, že je mladistvému důrazně vytknuta protiprávnost jeho činu v přítomnosti zákonného zástupce a soud pro mládež ho upozorní na konkrétní důsledky, které mu hrozí, kdyby páchal další trestnou činnost.

4.2 Ochranná opatření

Ochranná opatření nejsou tresty. Od trestů se liší tím, že s nimi není spojeno společenské odsouzení činu a jejich funkce je čistě preventivní. Známe čtyři ochranná opatření: ochranné léčení, ochranná výchova, zabránění věcí nebo jiné majetkové hodnoty, zabezpečovací detence.

Ochranné léčení

Nařizuje se, pokud mladistvý spáchá čin ve stavu zmenšené přičetnosti, kterou si nezavinil užíváním návykových látek, nebo pokud není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je bezpečný.

Zabezpečovací detence

Může být uložena, jestliže soud upustí od potrestání z důvodu, že byl zločin spáchán ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a přitom nelze očekávat, že by ochranné léčení vedlo k dostatečné ochraně společnosti. Zabezpečovací detence se vykonává v ústavu pro výkon zabezpečovací detence se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými a rehabilitačními funkcemi.

Ochranná výchova

Může být uložena tehdy, když není náležitě postaráno o výchovu mladistvého a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho rodině, resp. dosavadní výchova byla zanedbána. Ochranná výchova trvá nejdéle do dovršení osmnáctého roku mladistvého.

4.3 Trestní opatření

Za spáchané provinění může soud uložit trestní opatření. Lze uložit tato trestní opatření: obecně prospěšné práce, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, peněžité opatření, propadnutí věci, zákaz činnosti, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně.

Tato opatření vzhledem k okolnostem případu a osobě mladistvého musí napomáhat k vytvoření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého a výkonem tohoto trestního opatření nesmí být ponížena lidská důstojnost.

Pokud je mladistvému uložena ústavní výchova, tato výchova je realizována v diagnostických ústavech pro děti, diagnostických ústavech pro mládež, dětských

výchovných ústavech, dětských ústavech se zvýšenou péčí, výchovných ústavech pro mládež či výchovných ústavech se zvýšenou péčí. V případě odsouzení k nepodmíněnému odnětí svobody je toto realizováno ve věznicích se zvláštními odděleními pro mladistvé delikventy.

5 Prevence kriminality

Prevence znamená předcházení delikventnímu jednání dětí a mladistvých. U dětí a mladistvých se musí brát ohled na věk a s ním spojené prožívání světa, preventivní opatření by měla být zaměřena na rizikové faktory, které se podílejí na vzniku sociálně patologických jevů.

Tato prevence by však neměla být chápána jako činnost náležející pouze policii. V současné době by se mělo jednat spíše o souhrn aktivit vyvíjených státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty a směřujících ke kontrole kriminality a snížení strachu z ní. Prevence je zaměřena jednak na osobu potenciálního pachatele a potenciální oběti a na vytváření zábran proti páchání trestných činů (Novotný a kol. 2014). Obecně se dá říci, že zločin je do značné míry sociálně podmíněný, kvete tam, kde jsou vysoká nezaměstnanost a sociální ghetta.

5.1 Oblasti prevence kriminality

Sociální prevence

Sociální prevence představuje činnosti ovlivňující proces socializace, sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu a omezení nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za hlavní příčiny páchání trestné činnosti. Sociální prevence je součástí sociální politiky a je orientována na sociální kriminogenní jevy, jako jsou prostituce, alkoholismus a jiné toxikomanie, nezaměstnanost, chudoba, záškoláctví, extremistické skupiny či bezdomovectví (Novotný a kol., 2014).

Situační prevence

Situační prevence se zakládá na zkušenostech, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Úspěšnost situační prevence je vysoká. Odpovědnost za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Policie ČR.

Prevence viktimnosti

Je založena na myšlence bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. Cílem je, aby se jedinec nestal obětí trestného činu. Zaměřuje se na činnost osvětovou a poradenskou.

5.2 Stupně prevence kriminality

Primární prevence

Týká se především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené obvykle na nejširší veřejnost. Cílem je pozitivní působení na děti a mladistvé, kteří nejsou zasaženi negativními jevy. Úkol primární prevence spočívá na rodinách, školách a místních komunitách. Tato prevence se snaží působit na příčiny kriminality prostřednictvím politiky hospodářské, sociální, kulturní a právní (Novotný a kol. 2014).

Sekundární prevence

Je zaměřena na rizikové jedince a skupiny osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Patří sem členové rodin s nízkou sociální úrovní, mládež bez dozoru, jedinci experimentující s drogami. Sekundární sociální prevencí je i práce terénních sociálních asistentů, kteří se mezi ohroženou mládeží pohybují (Novotný a kol. 2014).

Terciární prevence

Spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob. Usiluje o opětovné začlenění jedince s kriminální historií do společnosti. Je to prevence následná, zaměřená na děti a mladistvé, kteří se delikventního chování již dopustili.

Odpovědnost za primární prevenci spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je, s ohledem na odbornou náročnost, záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví.

5.3 Organizace prevence kriminality

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

1. **Mezirezortní úroveň** – těžiště mezirezortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k obecné kriminalitě a koordinaci preventivních činností jednotlivých rezortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality.
2. **Rezortní úroveň** – na této úrovni vycházejí programy prevence kriminality z věcné působnosti jednotlivých ministerstev; běžné činnosti jsou obohaceny o nové prvky, které ovlivňují tvorbu legislativy.
3. **Místní úroveň** – do prevence kriminality jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a instituce působící v obci. Systém prevence kriminality na místní úrovni je rozložen v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na regionální situaci.

(<http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod>)

5.4 Preventivní aktivity

Prevence kriminality dětí a mládeže je organizována ve dvou úrovních:

1. **Horizontální úroveň** – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo vnitra, Úřad vlády České republiky. Tyto orgány spolupracují při plnění úkolů v oblasti primární prevence rizikového chování.
2. **Vertikální úroveň** – v oblasti školství je prevence zajišťována krajem, krajským koordinátorem, pedagogicko-psychologickými poradnami a školami. Jsou zde zohledňovány místní podmínky a potřeby.

Preventivní aktivity cílené na děti a mládež jsou koordinovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Na úrovni krajů prevenci zajišťují krajsí školní koordinátoři a na úrovni obcí metodici prevence pedagogicko-psychologických poraden. Na regionální úrovni jsou nástrojem koordinace primární prevence krajské plány prevence. V roce 2014 byl vládou projednán dokument Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a v roce 2015 bylo přijato 13 akčních plánů této strategie. Součástí je

taktéž Akční plán pro vytvoření interdisciplinárního mezíresortního rámce primární prevence rizikového chování u vysoce ohrožených skupin v České republice.

V oblasti školské prevence jsou základními dokumenty Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013 – 2018 a Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.

V měsíci květnu 2014 byla vládou schválena Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020, kde byly vytyčeny strategické cíle státní politiky ve vztahu k mládeži a stanoveny cíle a opatření v oblastech fyzického i duševního zdraví a rizikového chování včetně zahrnutí oblastí závislosti a návykového chování (<http://www.msmt.cz>).

Strategie prevence kriminality

Strategie prevence kriminality 2012–2015 byla schválena usnesením vlády České republiky č. 925/2011. Stanoví principy, priority a cíle vládní politiky v oblasti prevence kriminality s obsahem systému prevence kriminality v ČR na úrovni státu, krajů a obcí. Jedním z hlavních cílů Strategie je minimalizace výskytu kriminálního chování včetně rizikových faktorů. Finanční podpora efektivních aktivit a projektů prevence kriminality, která je obvyklá v rozvinutých demokraciích. Na strategické úrovni je prevence kriminality řízena vládou, respektive Ministerstvem vnitra. Každé čtyři roky vláda přijímá střednědobou strategii, která stanoví klíčové cíle na další období. Za přípravu a realizaci je odpovědný ministr vnitra.

Ministerstvo vnitra České republiky koordinuje prevenci kriminality napříč resorty: Policií České republiky a dalšími subjekty, a to přímo nebo prostřednictvím Republikového výboru.

Těžiště těchto programů se odehrává v obcích, základních útvarech a územních odborech Policie ČR a dalších institucí a subjektů veřejné správy.

Ministerstvo vnitra ČR a Policie ČR

Ministerstvo vnitra prostřednictvím Republikového výboru pro prevenci kriminality zajišťuje a koordinuje opatření v rámci prevence kriminality. Republikový výbor pro prevenci kriminality je mezíresortní iniciační, koordinační a metodický orgán. Těžiště horizontální spolupráce spočívá ve spoluvytváření preventivní politiky vlády ve vztahu

k obecní kriminalitě. V oblasti prevence jsou vytvářeny specifické projekty, je zajišťována konzultační a metodická činnost manažerů prevence kriminality.

Policie ČR

Zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je stanovena analýza bezpečnostní situace. Preventivní činností se u policie zabývají určené odbory či oddělení na všech úrovních. V rámci Policejního prezidia České republiky je zřízen odbor preventistů, kteří se zaměřují na preventivně výchovné akce. (<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-v-resortu-ministerstva-vnitra.aspx>)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) je mimo jiné ústředním orgánem pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy, vysoké školy a ústavy státní péče pro děti.

V oblasti prevence je MŠMT odpovědnou zejména za obsah, koordinaci a koncepci na úseku specifické primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v resortu školství, mládeže a tělovýchovy. MŠMT je zpracovatelem koncepčních, metodických a dalších materiálů, které souvisí s problematikou specifické primární prevence rizikového chování. Odpovídá za přípravu materiálů legislativní povahy dané problematiky a plnění úkolů stanovených vládními usneseními, strategií, koncepcí a z nich plynoucích akčních plánů jednotlivých resortů. (<http://www.msmt.cz/mladez/narodni-strategie-pro-mladez>)

Ministerstvo zdravotnictví

V rámci koordinace primární prevence se působností ministerstva zdravotnictví týkají např. opatření primární prevence zdravotních škod, působení užívání tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látek. Ministerstvem zdravotnictví jsou také koordinovány některé strategické dokumenty zaměřené na prevenci – Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatel České republiky; Zdraví pro všechny v 21. století; Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007 – 2017 či Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2013 – 2017. (http://www.mzcr.cz/obsah/rozhodnuti-mzcr_883_1.html)

Krajský úřad Jihočeského kraje

Na území Jihočeského kraje působí velké spektrum organizací, které vzdělávají pedagogické pracovníky v problematice prevence rizikového chování.

Pedagogové mají největší zájem o témata zaměřená na šikanu, komunikaci, záškoláctví, vandalismus, krádeže, syndrom vyhoření, vztahy mezi učiteli a poruchy chování dětí a mládeže.

Priority krajského plánu na léta 2012 – 2015

Priority krajského plánu vycházejí ze Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže Jihočeského kraje na období 2012 – 2014.

Služby směřují k efektivnímu zajištění primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Jihočeském kraji.

Mezi hlavní poskytovatele příslušných služeb patří zejména:

- školy a školská zařízení,
- Pedagogicko-psychologická poradna Jihočeského kraje,
- nestátní neziskové organizace,
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
- další organizace – oddělení sociálně právní ochrany dětí, Probační a mediační služba, městská policie, Policie ČR.

(http://www.kraj-jihocesky.cz/1363/prevence_rizikoveho_chovani.htm)

II. Praktická část

6 Metodologie výzkumu

První etapa výzkumu

Cílem praktické části je analýza statistických údajů o kriminalitě mládeže z databáze Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, které charakterizují trestnou činnost mládeže na území Jihočeského kraje. V této etapě výzkumu budu analyzovat údaje s cílem určení vývojových trendů trestné činnosti mládeže v regionu v období 2010 – 2015.

Druhá etapa výzkumu

Provedu analýzu preventivních aktivit státu či státních organizací na území Jihočeského kraje. Předmětem analýzy bude obsahové zaměření na preventivní aktivity v oblasti kriminality dětí a mládeže.

Třetí etapa výzkumu

Analytická část je doplněna o výzkum s pomocí dotazníkového šetření (dotazník je součástí přílohy č. 1). *„Dotazník je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Můžeme jimi získat velké množství informací při malé investici času“* (Gavora, 2000, str. 99). Tato metoda přináší možnost oslovit velký počet respondentů. Dotazníky jsem distribuovala sama za účasti pedagogického pracovníka, který se zabývá preventivní činností ve školském prostředí. Mezi studenty základních a středních škol jsem zjišťovala, zda se dotyční setkali s preventivními aktivitami zaměřenými na rizikové chování dětí a mládeže a jak hodnotí jejich přínos.

Jihočeský kraj jsem si ve své práci zvolila z důvodu, že v tomto kraji bydlím.

7 Jihočeský kraj

Jihočeský kraj leží při jižní hranici České republiky s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo. Má rozlohu 10 057,3 km², hustota obyvatel je nejnižší v České republice. Jihočeský kraj je vymezen územím okresů České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor. Jihočeský kraj patří v rámci České Republiky mezi málo urbanizovaná území; v současnosti má celkem 623 obcí, z toho 52 se statutem města. Z geografického hlediska je území kraje rozděleno na 7 okresů a administrativně se dělí na 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek.

8 Analýza trestné činnosti mládeže v Jihočeském kraji

Nejvíce trestných činů je páčáno na Územním odboru České Budějovice a nejméně trestných činů bylo spácháno v obcích spadajících pod Územní odbor Prachatice.

Typickými kriminogenními faktory Jihočeského kraje jsou velká sídlištní zástavba ve větších městech s vysokou hustotou obyvatel a s ní spojená anonymita pachatelů trestné činnosti. Dále trestnou činnost na území kraje ovlivňují velké nákupní zóny a parkovací plochy nebo herny a bary. Hlavním problémem v Českých Budějovicích je značný pohyb lidí a hustá komunikační síť.

Vliv na páčání trestné činnosti nezletilých a mladistvých na území Jihočeského kraje mají nedostatečná kontrola způsobu trávení volného času dětí ze strany rodičů, závadové party a závislost mladistvých na drogách, kdy tito si obstarávají peníze na drogy páčáním trestné činnosti.

8.1 Celková kriminalita v České republice v letech 2010–2015

Tabulka 1: Kriminalita nezletilých dětí (1–14let) v ČR v období 2010–2015

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Obecná kriminalita	1478	1533	1369	1225	1255	1225
Hospodářská kriminalita	5	63	45	30	56	48
Zbývající kriminalita	53	40	49	31	39	35
Celková kriminalita	1584	1636	1463	1286	1350	1308

Zdroj: vlastní výzkum získaný na základě dat www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx

Celková kriminalita nezletilých dětí (1–14 let) v České republice dle uvedených statistik od roku 2010 do roku 2015 klesla o 276 skutků.

Tabulka 2: Kriminalita mladistvých (15–17 let) v ČR v období 2010–2015

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Obecná kriminalita	4913	5086	4365	3604	3121	2546
Hospodářská kriminalita	233	147	198	119	125	108
Ostatní kriminalita	193	194	150	122	121	93
Celková kriminalita	5339	5427	4713	3845	3367	2747

Zdroj: vlastní výzkum získaný na základě dat www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx

Celková kriminalita mladistvých (15–17 let) v ČR v období od roku 2010–2015 klesla o 2592 skutků.

8.2 Celková kriminalita v Jihočeském kraji v letech – 2010–2015

Tabulka 3: Kriminalita nezletilých (1–14 let) v Jihočeském kraji – období 2010-2015

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Obecná kriminalita	118	111	135	108	125	80
Hospodářská kriminalita	7	4	2	2	5	8
Ostatní kriminalita	4	1	5	0	5	3
Celková kriminalita	129	116	142	110	135	91

Zdroj: vlastní výzkum získaný z dat www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx

Tabulka 4: Kriminalita mladistvých (15–17 let) v Jihočeském kraji – období 2010-2015

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Obecná kriminalita	300	354	297	242	230	128
Hospodářská kriminalita	24	22	9	8	16	2
Ostatní kriminalita	11	10	12	2	8	8
Celková kriminalita	335	386	318	252	254	138

Zdroj: vlastní výzkum získaný z dat [www.policie .cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality .aspx](http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx)

Rok 2010

V roce 2010 bylo nezletilými pachateli (1–14 let) spácháno 129 skutků a mladistvými pachateli (15–17 let) 335 skutků.

Nejčastější trestné činy spáchané nezletilými pachateli byly krádeže vloupáním (31 skutků), krádeže prosté (21 skutků), sprejerství (11 skutků), loupeže (8 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (7 skutků).

Nejčastější trestné činy spáchané mladistvými pachateli byly krádeže prosté (98 skutků), krádeže vloupáním (75 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (29 skutků), sprejerství (15 skutků), loupeže (13 skutků). Nejzávažnějším činem spáchaným mladistvými bylo pohlavní zneužívání (5 skutků).

Rok 2011

V roce 2011 bylo spácháno nezletilými pachateli (1–14 let) 116 skutků a mladistvými pachateli (15–17) 386 skutků. Dle uvedené statistiky bylo v roce 2011 spácháno mladistvými o 51 skutků více trestné činnosti oproti roku 2010. U nezletilých pachatelů bylo v roce 2011 spácháno méně trestných činů, a to o 13 skutků.

Nejčastější trestné činy spáchané nezletilými pachateli byly krádeže vloupáním (25 skutků), krádeže prosté (24 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (13 skutků), pohlavní zneužívání (8 skutků), nedovolená výroba a držení psychotropních látek (6 skutků).

Nejčastější trestné činy spáchané mladistvými byly krádeže prosté (117 skutků), krádeže vloupáním (104 skutků), loupeže (25 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (17 skutků), vydírání (16 skutků). Nejzávažnějším trestným činem spáchaným mladistvými (15–17 let) v tomto roce byly 2 vraždy.

Rok 2012

V roce 2012 bylo nezletilými pachateli spácháno 142 skutků a mladistvými pachateli bylo spácháno 318 skutků. Celkově trestná činnost nezletilých oproti roku 2011 narůstá o 26 skutků, kdežto trestná činnost mladistvých pachatelů oproti roku 2011 klesla o 68 skutků.

Nejčastější trestnou činností páchanou nezletilými pachateli v tomto roce byly krádeže prosté (38 skutků), krádeže vloupáním (26 skutků), pohlavní zneužívání (13 skutků), sprejství (12 skutků), loupeže (10 skutků).

Trestnou činnost mladistvých tvořily nejčastěji krádeže vloupáním (92 skutků), krádeže prosté (83 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (24 skutků), loupeže (17 skutků) a maření úředního rozhodnutí (13 skutků).

Rok 2013

Rok 2013 je rokem, ve kterém je od roku 2010 zaznamenána nejnižší kriminalita mládeže. Celkem bylo nezletilými spácháno 110 skutků a mladistvými 252 skutků. Oproti roku 2012 klesl počet trestných činů nezletilých o 32 skutků a u mladistvých klesl počet o 66 skutků.

Nejzávažnějším trestným činem byly loupeže (22 skutků), ublížení na zdraví (24 skutků), pohlavní zneužívání (9 skutků).

Rok 2014

V roce 2014 bylo nezletilými pachateli spácháno 135 skutků a mladistvými 254 skutků, tedy oproti roku 2013 mírný nárůst u obou skupin pachatelů.

V trestné činnosti mladistvých byly nejčastější krádeže prosté (34 skutků) a krádeže vloupáním (23 skutků), dále sprejství (11 skutků), porušování domovní svobody (7 skutků), pohlavní zneužívání (6 skutků).

U mladistvých pachatelů byla nejčastější trestná činnost krádeže vloupáním (62 skutků), krádeže prosté (61 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (18 skutků), sprejerství (13 skutků). Nejzávažnějším trestným činem spáchaným mladistvým byla vražda.

Rok 2015

V roce 2015 zde bylo nezletilými pachateli spácháno 91 skutků a mladistvými bylo spácháno celkem 138 skutků. Při porovnání s předchozím obdobím můžeme zaznamenat snížení trestné činnosti nezletilých a mladistvých.

Nejzávažnějším trestným činem u mladistvých pachatelů bylo pohlavní zneužívání (7 skutků), znásilnění (2 skutky), loupeže (4 skutky).

Závěr ze statistických dat kriminality mládeže v Jihočeském kraji

Dle výše uvedených dat klesla kriminalita mládeže v Jihočeském kraji v roce 2013 a největší pokles kriminality byl zaznamenán v roce 2015. Nejčastější dětmi páchanou kriminalitou je majetková trestná činnost; jedná se zejména o různé druhy krádeží. Dalšími trestnými činy jsou násilné trestné činy a mezi nejzávažnější trestné činy patří vraždy, kdy v roce 2011 byly mladistvými spáchány 2 a v roce 2014 byla spáchána 1 vražda. (<http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

9 Preventivní aktivity státu a státních organizací

Zaměření prevence kriminality a jiné protispolečenské činnosti je dáno nejen legislativními možnostmi, ale zejména strukturou páčání přestupků mládeží. Jejich závažností, četností výskytu, teritoriálním rozložením a dynamikou změn ve vývoji kriminality a dalšími faktory, které kriminalitu nejvíce ovlivňují. Preventivní činnost týkající se kriminality mládeže by se měla zaměřit na :

- 1) prevenci v místech, kde dochází k nejčastějšímu porušování veřejného pořádku různými výtržnostmi, bitkami, poškozováním veřejného zařízení;
- 2) prevenci kriminality mládeže a delikvenci nezletilých, s důrazem na prevenci tvoření skupin narušené mládeže, na omezení podílu mládeže na páčání protispolečenské činnosti, signalizování výskytu projevů vandalismu, rasové nesnášenlivosti a s tím souvisejícím páčáním trestné činnosti;
- 3) prevenci kriminality spojené s výrobou, držením a rozšiřováním drog s důrazem na předcházení a ztěžování distribuce drog, na veřejných prostranstvích před školami, v parcích, poblíž dětských hřišť apod.;
- 4) prevenci krádeží, s důrazem na krádeže provedené nezletilými stejně jako odcizení motorových vozidel, věcí z nich, jiných věcí, okrádání turistů a obyvatel na veřejných prostranstvích, vloupání do objektů patřících fyzickým a právnickým osobám, jakož i obchodování s odcizenými věcmi.

Pro dosažení základních cílů a s ohledem na stanovené zaměření preventivních opatření lze stanovit konkrétní plnění základních úkolů v oblasti prevence:

- sledování, vyhodnocování a analyzování stavu a vývoje na úseku přestupků a jiné protispolečenské činnosti,
- získávání informací a podnětů veřejnosti, směřující ke zkvalitnění spolupráce občanů a městské policie jako pořádkového útvaru města,
- iniciování a koordinace preventivně bezpečnostních akcí,
- realizování opatření pro pozitivní ovlivnění prevence na úseku přestupků provedených mládeží, se zaměřením na oblast rušení veřejného pořádku, ohrožování životního prostředí apod.

Aby se zabránilo dalšímu nárůstu kriminality nezletilých a mladistvých, je třeba podporovat výchovu ve všech oblastech společenského života, prosazovat vysokou kulturu a mravnost, a to nejen ve škole a školských zařízeních. Je nezbytné poskytnout podporu výzkumu prevence kriminality, včetně vyhodnocovacích studií, a brát ohled na zájmy a práva zúčastněných stran.

Státní organizace zabývající se preventivními aktivitami

Státní zdravotní ústav

Zajišťuje preventivní programy pro děti a mládež s rizikovým chováním pro všechny základní a střední školy v ČR.

Programy:

Jak se (ne)stát závislákem – tento program je určen pro žáky 8. a 9. tříd základních škol, v jeho rámci žáci získávají přehled o závislostech na drogách, alkoholu, kouření a o možnostech šikany a kyberšikany.

Hrou proti AIDS – program určený pro žáky základních a středních škol; žáci získávají přehled o pohlavně přenosných chorobách a dále náhled na to, jak člověk s virem HIV žije.

Tyto preventivní programy mají mezi žáky velký ohlas, základní a střední školy je využívají.

Informace poskytnuty Ing. Lenkou Frohlichovou, Státní zdravotní ústav, Praha.

Probační a mediační služba České republiky

Programy této služby jsou určeny pro mladistvé pachatele trestných činností a jsou prezentovány ve všech krajích ČR.

Programy:

Na správnou cestu! – program je určen pro mladistvé pachatele, jeho cílem je rozvíjení a rozšíření nástrojů pro řešení kriminality mládeže, může také předcházet opakování trestné činnosti a usnadnit sociální integraci mladistvých.

Právo pro každý den – cílem tohoto programu je pomoci mladým lidem, kteří se dostali do sporu se zákonem, aby získali potřebné sociální dovednosti a aby se uměli vymanit z nepříznivých vlivů a sociálního vyloučení. Cílová skupina tohoto projektu je mládež 15–18 let.

Právo volby – tento program je založen na osobní prožitkové zkušenosti doplněné teoretickými poznatky a vědomostmi. Cílovou skupinou jsou klienti ve věku 15–18 let, kteří jsou z různých důvodů (závislost na návykových látkách, nestabilní rodinné prostředí, psychické problémy) ohroženi předčasným ukončením školní docházky a s tím souvisejícími problémy.

Informace poskytnuty Mgr. Martinem Pilným, Probační a mediační služba, Jihočeský soudní kraj.

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje obstarává dlouhodobě řadu aktivit zaměřených na preventivně výchovné činnosti dětí. V rámci Jihočeského kraje je každý rok pořádáno několik preventivních činností ve spolupráci s IZS (integrovaný záchranný systém).

Programy:

Svět v pohybu – tento program byl realizován v roce 2015. Byl zaměřen především na bezpečnost silničního provozu, první pomoc, dopravní výchovu dětí a byl pořádán formou soutěží, ve spolupráci s Policií ČR a Zdravotnickou záchrannou službou.

Den bezpečnosti – tento nový projekt proběhl v roce 2015 v Českých Budějovicích. Cílovou skupinou byli žáci, studenti a pedagogové, z nichž každý v průběhu programu získává přehled o problematice ochrany člověka při mimořádné události a děti se učí, jak se mají chovat, pokud jim hrozí nějaké nebezpečí.

Mladý záchranář – tato soutěž proběhla v roce 2015 v Jihočeském kraji a byla určena základním školám. Účastníci zábavnou formou a pomocí praktického nácviku získali základní znalosti a dovednosti potřebné k zvládnutí hrozeb každodenního života.

Informace poskytla por. Ing. Vendula Matějů, tisková mluvčí HZS Jihočeského kraje

Krajské ředitelství policie ČR Jihočeského kraje

V rámci Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje je zřízeno Oddělení tisku a prevence, jehož součástí je šest skupin tisku a prevence na územních odborech Jihočeského kraje. Primární prevence kriminality dětí a mládeže se v Jihočeském kraji zaměřuje na celou populaci žáků základních, středních a v některých případech i vysokých škol. Během letních školních prázdnin vyjíždějí policisté na letní dětské tábory. Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje spolupracuje s civilním sektorem, se zástupci samospráv, školských zařízení, s městskou policií, s medializační a probační službou a charitativními organizacemi.

Programy:

Detektivem nanečisto – tento preventivní program byl určen žákům II. stupně základních škol a studentům víceletých gymnázií. Projekt byl realizován formou soutěže zaměřené na rizika, kterými může být ohrožena mládež.

Házenou proti drogám – tento projekt byl realizován na území Českých Budějovic, formou sportovních aktivit se zaměřoval na prevenci problémů spojených s drogovou problematikou.

Hravě se Stopíkem – projekt byl realizován na území města Strakonice v období let 2012–2015 a byl zaměřen na trestní odpovědnost mladistvých, kteří páchají trestnou činnost.

Řekni drogám ne – tento projekt byl spuštěn na území města Tábora, studentům středních škol bylo ukázáno, jaké mohou být následky kriminality dětí a mládeže pod vlivem drog.

Přednášky a besedy mají mezi žáky a studenty velice kladné ohlasy, ti se dozvídají nové informace, jsou jim předloženy skutečné případy, které je velice zaujmou.

Poptávka po těchto přednáškách je v rámci Jihočeského kraje velmi vysoká, ale z kapacitních důvodů není možno veškeré objednávky ze strany Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje pokrýt. Školy jsou pro preventivní projekty velice často vybírány podle svého zatížení sociálně patologickými jevy.

Informace poskytnuty mjr. Mgr. Bc. Jiřím Matznerem – vedoucím oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje.

Preventivními aktivitami pro děti a mládež s rizikovým chováním se v rámci Jihočeského kraje zabývají také dětské domovy.

Dětský domov Horní Planá

Dětský domov Horní Planá se podílí na pořádání preventivních akcí, které jsou určeny pro věkovou kategorii dětí od 3 do 18 let. Akce vždy vyhláší vedoucí vychovatelka.

Programy:

Barevný rok – program je určen pro mateřské školy, základní školy (věková kategorie 6–15 let) a pro studenty a učně (15–18 let). U dětí předškolního věku je program zaměřen na vytváření sociálních kompetencí dětí, učí se zodpovědnosti vůči svému zdraví a životu. Děti základní školy se učí, jak být odolné vůči rizikovému chování, prohlubují si komunikační dovednosti mezi dospělými, posilují sebevědomí, řeší konflikty, překonávají různé překážky, smysluplně využívají volný čas. U studentů a učňů je tento program zaměřen na informování o rozvoji sociálně nežádoucích jevů, zejména o rozvoji šikany, vede mladistvého k zdravému sebevědomí, správnému sebehodnocení a ke zvládnutí stresových situací.

Bezpečně online – tento program proběhl v roce 2015 a je určen pro děti 1. a 2. stupně základní školy. Cílem programu bylo seznámit žáky s riziky, které jsou spojené s kyberprostorem. Hlavním záměrem bylo, aby si žáci uvědomili možné nebezpečí internetové komunikace a seznámili se s pojmy jako kyberšikana, sexting, kyberstalking, kyberrooming.

Informace poskytla Mgr. Jana Šlechtová, Dětský domov Horní Planá.

V rámci Jihočeského kraje je do preventivních programů pro děti a mládež s rizikovým chováním zapojeno velké množství neziskových nestátních organizací. Tyto dětem a mladistvým poskytují pomoc, pokud se dostanou do nějaké krizové situace nebo jsou obětí násilí či páchají trestnou činností. Tyto organizace pouze vyjmenuji, ale nebudu je dále rozvádět, protože nejsou předmětem zadání mé práce.

Krizové centrum pro děti a rodinu, České Budějovice, Jiráskovo nábřeží

Arkáda – sociálně psychologické centrum, o.s., Husovo náměstí 2/24, Písek

Metha, z.ú., Pravdova, 837II, Jindřichův Hradec

Theia – krizové centrum, o.p.s, Mánesova 11/3b, České Budějovice

Pyramidas, o.s., Pohůrecká 19, České Budějovice

Provedením analýzy preventivních aktivit státu a státních organizací v rámci Jihočeského kraje jsem došla k závěru, že tyto programy jsou orientovány na širokou škálu rizik, přičemž jedním z nejzávažnějších je páchání trestné činnosti mládeží. Preventivní programy jsou prováděny formou besed, přednášek, prezentací a soutěží. Největší zájem vykazují programy zaměřené na šikanu, kyberšikanu, pouliční trestnou činnost a drogovou problematiku.

10 Výzkum mezi studenty základních a středních škol

Analytická část je doplněna o dotazníkové šetření mezi respondenty základních a středních škol. Zde jsem zjišťovala, zda se studenti setkali s preventivními aktivitami zaměřenými na rizikové chování a jak hodnotí jejich přínos.

Pro třetí etapu výzkumného šetření byly stanoveny následující výzkumné předpoklady:

Výzkumný předpoklad č. 1

Respondenti se ve školním prostředí setkali s preventivními programy zaměřenými na rizikové chování dětí a mladistvých.

Výzkumný předpoklad č. 2

Preventivní aktivity státu a státních organizací zaměřené na rizikové chování budou respondenty hodnoceny kladně.

10.1 Charakteristika výzkumného prostředí

Pro výzkum byla vybrána tato školská zařízení:

Základní škola Dobrá Voda u Českých Budějovic

Základní škola Oskara Nedbala, České Budějovice

Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu, České Budějovice

Střední škola obchodní, České Budějovice

Gymnázium J. V. Jirsíka, České Budějovice

Dotazník obsahoval 20 otázek, respondenty byli žáci 9. Tříd základních škol a dále studenti středních škol prvních, druhých, třetích a čtvrtých ročníků. Žákům a studentům jsem se představila a seznámila jsem je s dotazníkem. Dotazník vypracovalo celkem 100 respondentů.

10.2 Výsledky šetření a jejich interpretace

Tabulka 5: Otázka č. 1 – Jakého jste pohlaví?

Rozdělení respondentů dle typu školy.

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Pohlaví respondentů	Muž	Žena
Základní škola	19	21
Střední škola	20	20
Gymnázium	9	11

Mezi vybranými respondenty převažují ženy, v počtu **52** oproti **48** mužům. Většina dotazovaných respondentů vyrůstá v úplné rodině.

Tabulka 6: Otázka č. 18 – Zúčastnil (a) jste se preventivního programu zaměřeného na trestnou činnost mládeže, který zajišťovala Vaše škola?

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Preventivní program	Ano	Ne
Základní škola	30	10
Střední škola	35	5
Gymnázium	20	0

Preventivního programu zaměřeného na trestnou činnost mládeže se zúčastnilo **85** dotazovaných respondentů, **15** studentů se těchto programů neúčastnilo z důvodu nepřítomnosti. Celkový výsledek hodnotím kladně a dle mého názoru mají preventivní aktivity ve školách na studenty pozitivní vliv.

Tabulka 7: Otázka č. 19 – Jak hodnotíte preventivní aktivity zaměřené na trestnou činnost mládeže ve škole?

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Hodnocení programu	Velmi dobře	Dobře	Nehodnotím
Základní škola	20	15	5
Střední škola	25	15	0
Gymnázium	15	5	0

Většina dotazovaných respondentů, a to **60**, na otázku, jak hodnotí preventivní aktivity ve škole, odpověděla, že velmi dobře, **35** respondentů odpovědělo dobře a **5** respondentů tyto preventivní aktivity nehodnotilo. Preventivní aktivity tedy studenti hodnotili velice pozitivně a je zřejmé, že je zajímaví.

Výzkumný předpoklad č. 1

Respondenti se ve školním prostředí setkali s preventivními programy zaměřenými na rizikové chování dětí a mladistvých.

Tento předpoklad se potvrdil.

Na základě dotazníkového šetření se potvrdila skutečnost, že respondenti se na základních a středních školách setkávají s preventivními programy zaměřenými na trestnou činnost mládeže; 85 dotazovaných se s těmito aktivitami setkalo a 15 dotazovaných nebylo přítomno.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že studenti mají o tyto programy zájem, zúčastňují se přednášek, besed a soutěží, které jsou zaměřeny na tuto preventivní činnost.

Výzkumný předpoklad č. 2

Preventivní aktivity státu a státních organizací zaměřené na rizikové chování budou respondenty hodnoceny kladně.

Tento předpoklad se potvrdil.

Dále se na základě mého průzkumu mezi respondenty potvrdilo velmi kladné hodnocení preventivních aktivit státu a státních organizací zaměřených na trestnou činnost mládeže. Velmi dobře tuto činnost hodnotilo 60 respondentů, 35 respondentů označilo tuto činnost známkou dobře a 5 respondentů tyto aktivity nehodnotilo.

Z šetření vyplývá, že respondenti velmi pozitivně hodnotí preventivní aktivity, odnášejí si z těchto přednášek nové zkušenosti a poznatky, co by je mohlo v životě potkat a čeho se mají vyvarovat.

Závěr

Trestná činnost mládeže je nežádoucím jevem, který se v současné době objevuje stále častěji. Zásadním faktorem, který se na rozvoji delikventního chování podílí, je vliv rodinného prostředí.

Páchání trestné činnosti dětmi a mládeží má několik typických rysů, které jsou odlišné od rysů trestné činnosti dospělých jedinců. Při protiprávním jednání mladistvého dochází k řadě chyb, které často vedou k rychlému dopadení pachatele. Může tomu tak být z důvodu neschopnosti jedince dopodrobna naplánovat daný čin, příčinou bývá i zkratovitě a agresivní jednání a nezřídka se stává, že se tito jedinci pochlubí svým činem kamarádům. Důvodem, proč děti a mladiství páchají trestnou činnost, je to, že si chtějí pořídit oblečení, počítač či mobilní telefon, aby byli mezi vrstevníky těmi nejlepšími. K tomuto jednání se uchylují bohužel z důvodu nedostatku peněz a neodolatelné touhy vlastnit určité věci. I proto patří mezi nejčastější typy trestných činů mladistvých krádeže.

Společnost si uvědomuje velký rozvoj rizikového chování dětí a mládeže, a proto je dnes kladen velký důraz na prevenci. Spatřuji ji jako jeden z nejosvědčenějších způsobů boje se sociálně patologickými jevy a zároveň jako daleko efektivnější řešení, než je náprava následků delikventního chování. Neexistuje žádná záruka ani způsob, jak stoprocentně zajistit, aby k takovým nežádoucím jevům nedocházelo. Přesto je ale úlohou určitých institucí, profesí, ale také samotných pedagogů snažit se výskyt takových jednání přinejmenším snížit.

Ve své práci se zabývám příčinami kriminality mládeže. Každý z nás je ve svém životě ovlivněn řadou faktorů, podle kterých se následně chová a jedná. Nemusí to být jen biologické a dědičné faktory. Nejdůležitější je vliv rodiny, prostředí, ve kterém žijeme, školy, vrstevníků a médií. Každé dítě, již od raného dětství, napodobuje chování lidí, kteří ho obklopují a se kterými přichází do styku nejčastěji. Těmito jsou samozřejmě rodiče a právě rodiče by měli mít na paměti, že děti jsou jejich zrcadlem, přejímají návyky, chování, ale zejména životní hodnoty a priority. Rodina hraje v životě dítěte vždy tu nejdůležitější roli a většinou ona určuje, z jaké pozice se dítě bude pomalu překlénovat do života dospělého jedince, a zejména jakým směrem se budou dále ubírat jeho kroky.

Nemalou úlohu sehrává parta a vrstevníci, mezi kterými se dítě pohybuje. Tento vliv je často tak silný, že i bezproblémové dítě se může poměrně snadno dostat na takzvanou šikmou plochu. Každý rodič by měl vědět, s kým se jeho dítě stýká, kde se pohybuje, a především jak tráví svůj volný čas. Období dospívání není úplně jednoduché, jedná se o oblast vývoje zejména psychického, citového a sociálního. Dospívající se již necítí dítětem, nicméně ještě neumí být dospělým. Nachází se na životním rozhraní a často se projevuje nespokojeností, zejména se svými nejbližšími. I v tomto případě je zájem rodičů zásadní, děti potřebují cítit, že je o ně zájem a že je s rodinou stále něco spojuje.

V praktické části jsem se věnovala statistice páchaní trestné činnosti dětí a mladistvých na území ČR a Jihočeského kraje v období 2010 – 2015. Zde jsem monitorovala údaje mezi dětmi a mladistvými, zjišťovala jsem, která trestná činnost se páchá nejčastěji. Došla jsem k závěru, že nejvíce rozšířenou trestnou činností jsou krádeže. Smutnou výjimkou byly v období 2010–2015 tři vraždy spáchané mladistvými.

Dále jsem monitorovala preventivní aktivity státu a státních organizací. V rámci České republiky je zajišťují Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo vnitra, Policie ČR, krajský úřad, nízkoprahová zařízení a neziskové organizace formou besed, přednášek, workshopů a seminářů. Tyto preventivní programy mají mezi studenty velký úspěch a zpětně jsou velmi kladně hodnoceny. Díky těmto aktivitám, o které je stále větší zájem, mládež získá nejen mnoho nových informací, proč nepáchat trestnou činnost, ale také se dozví, co následuje poté, jaké následky s sebou rizikové chování přináší, a zejména jakým zásadním způsobem je ovlivněna budoucnost pachatelů. I toto považuji za jeden z důvodů, proč má trestná činnost mládeže od roku 2010 sestupnou tendenci.

Seznam použité literatury, zákonů, zdrojů

FISCHER, S. a ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, Praha: Triton, 2008. ISBN: 978-80-7387-014-0

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido, 2000. ISBN: 80-85931796

KOHOUTEK, R. *Základy užití psychologie*, Brno: Cerm, 2002. ISBN: 80-214-2203-3

KVAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN: 80-7067-669-8

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*, Praha: Portál, 2003. ISBN: 80-7178-771-X

MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*, Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-807367-8258

NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*, Liberec: Dialog, 2006. ISBN: 80-86761-45-2

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*, Praha: ASPI – Publishing, 2004. ISBN: 80-7357-026-2

PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*, Praha: Grada, 2012. ISBN: 978-80-247-3470-5

VÁGNEROVÁ, K. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Praha: Portál, 2004. ISBN: 80-7178-802-3

ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-312-4

ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*, Praha: Armex Publishing, 2004. ISBN: 978-80-86795-05-8

Zákony:

Občanský zákoník paragraf § 8

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Internetové zdroje:

Ministerstvo vnitra České republiky. Online. Cit . 2016 -02-20. Dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-v-resortu-ministerstva-vnitra.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. Online. Cit. 2016-03-20. Dostupné z:

<http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod>

Policie České republiky. Online. Cit. 2016-02-25. Dostupné z:

<http://www.policie.cz/clanek/policie-cr-web-informacni-servis-statistiky-statisticke-prehledy.aspx>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Online. Cit. 2016-03-29. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/mladez/narodni-strategie-pro-mladez>

Ministerstvo zdravotnictví. Online. Cit. 2016-01-15. Dostupné z:

http://www.mzcr.cz/obsah/rozhodnuti-mzcr_883_1.html

Krajský úřad Jihočeského kraje. Online. Cit. 2016-02-20. Dostupné z:

http://www.kraj-jihocesky.cz/1363/prevence_rizikoveho_chovani.htm

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kriminalita nezletilých dětí (1–14 let) v ČR v období 2010–2015	35
Tabulka 2: Kriminalita mladistvých (15–17 let) v ČR v období 2010–2015	36
Tabulka 3: Kriminalita nezletilých (1–14 let) v Jihočeském kraji – období	36
Tabulka 4: Kriminalita mladistvých (15–17 let) v Jihočeském kraji – období	37
Tabulka 5: Otázka č. 1 – Jakého jste pohlaví?.....	47
Tabulka 6: Otázka č. 18 – Zúčastnil (a) jste se preventivního programu zaměřeného na trestnou činnost mládeže, který zajišťovala Vaše škola?.....	47
Tabulka 7: Otázka č. 19 – Jak hodnotíte preventivní aktivity zaměřené na trestnou činnost mládeže ve škole?	48

Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník použitý ve výzkumu

Dotazník

Vážený studente,

tímto bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku, který bude sloužit pouze pro účely výzkumu do mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní, takže při jeho vyplňování nemusíte mít žádné obavy.

Zakroužkujte vždy, prosím jednu odpověď, pokud není požadováno u konkrétní otázky jinak.

1. Jakého jste pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2. Typ školy, jakou navštěvujete:

- a) Střední odborné učiliště
- b) Střední škola s maturitou
- c) Gymnázium
- d) Jiné

3. Věk:

- a) 14-16 let
- b) 16-18 let
- c) nad 18 let

4. Máte rozvedené rodiče:

- a) ano
- b) ne
- c) nevzali se

5. Kolik máte sourozenců:

- a) 0
- b) 1
- c) 2 a více

6. Bydlíte s rodiči:

- a) v rodinném domě
- b) ve vlastním bytě
- c) v pronajatém bytě
- d) jiné, uveďte

7. Považujete finanční situaci rodiny za :

- a) velmi dobrou
- b) dobrou
- c) špatnou

8. Kolik hodin týdně trávíte:

- a) na PC
- b) u TV.....
- c) na kroužcích.....
- d) přípravou do školy

- e) s kamarády.....
- f) domácí prací.....

9. Když jdete ven, do kolika hodin se musíte vrátit:

- a) do 20.00hod
- b) do 22.00hod
- c) do 24.00hod
- d) neomezeně

10. Seřad'te tyto prohřešky dle závažnosti (použijte stupnici od 1 do 8, kdy 1 je nejmenší a 8 největší)

- a) krádeže
- b) vandalismus.....
- c) šikana.....
- d) sprejerství.....
- e) drogy.....
- f) ublížení na zdraví.....
- g) kouření a alkoholismus.....
- h) záškoláctví.....

11. Myslíte, že lidé kradou, kvůli tomu, že nemají peníze:

- a) ano
- b) ne

12. Co považujete za příčinu páchaní kriminality (můžete vybrat více odpovědí, maximálně však tři)

- a) špatné vzory v rodině
- b) špatné rodinné zázemí
- c) nepozornost (nezájem) rodičů
- d) nedostatek peněz
- e) špatné využití volného času
- f) špatní kamarádi
- g) snaha odlišit se
- h) příležitost

13. Znáte někoho, kdo něco závažného provedl (*například vyšetřování ve škole, nebo vyšetřovala policie, o jeho trestném činu se psalo v novinách, nebo na internetu*):

- a) ano
- b) ne
- c) nebylo to závažné

14. Myslíte si, že soudní tresty jsou mírné:

- a) ano
- b) ne
- c) neposoudím

15. Který trest by byl/je pro Vás nejhorší (*použijte stupnici od 1- do 6, kde 1 je nejmenší a 6 nejhorší trest*)

- a) zákaz sledování TV.....
- b) zákaz PC.....
- c) odebrání mobilu.....
- d) domácí vězení.....
- e) fyzický trest.....

- f) odebrání kapesného.....
- g) špatná známka z chování.....

16. Kdy jste poprvé pil alkohol:

- a) nikdy
- b) před dovršením 15 let
- c) po dovršení 15 let

17. Máte možnost obstarat si drogy:

- a) ano
- b) ne

18. Zúčastnil (a) jste se preventivního programu zaměřeného na trestnou činnost mládeže, který zajišťovala Vaše škola:

- a) ano
- b) ne

19. Jak hodnotíte preventivní aktivity zaměřené na trestnou činnost mládeže ve škole:

- a) velmi dobře
- b) dobře
- c) nehodnotím

20. Co považujete za smysl života:

- a) učit se
- b) pracovat

- c) vydělat hodně peněz
- d) bavit se
- e) mít rodinu
- f) jiné, uveďte

Děkuji za Váš čas a vyplnění tohoto dotazníku

Jaroslava Netušilová

Pedagogická fakulta

Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

e-mail: Netusilova.Jarka@seznam.cz